

บทที่ ๓

บทบาททางการเมืองของเสือป่า

การที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าเพื่อเป็นฐานพระราชอำนาจในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองให้แก่พระองค์เองนั้น จึงทำให้ทรงกำหนดบทบาททางการเมืองของเสือป่าในลักษณะที่สนองพระราชประสงค์ดังกล่าว ซึ่งพอจะประเมินออกมาได้ใน ๓ ลักษณะ คือ

๑. บทบาทในการเป็นกองกำลังส่วนพระองค์
๒. บทบาทในการเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยม
๓. บทบาทในการแก้ปัญหาชาวจีน

๑. บทบาทเสือป่าในการเป็นกองกำลังส่วนพระองค์

จากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองราชสมบัติในสภาพการณ์ที่พระองค์ทรงเข้าพระทัยว่า ทรงขาดความมั่นคงทางการเมือง อันสืบเนื่องมาจากปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งได้แก่ การที่ทรงเข้ากับกลุ่มทหารของชาติไม่ได้ ทำให้ทรงขาดกำลังทหารที่คอยค้ำจุนราชบัลลังก์ การจัดตั้งองค์กรเสือป่าจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างกองกำลังส่วนพระองค์ขึ้นแทนที่กองทัพประจำการ ซึ่งเสือป่าได้แสดงบทบาทดังกล่าวนี้มาตั้งแต่ต้นรัชกาล โดยจะเห็นได้จากการออก "ข้อบังคับว่าด้วยหน้าที่เสือป่าช่วยรักษาความเรียบร้อย"^๑ ในช่วงปลายเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔ ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากทรงจัดตั้งองค์กรเสือป่าได้เพียงเดือนเศษ จากข้อบังคับนี้ระบุให้เสือป่าทำหน้าที่พิทักษ์รักษาความปลอดภัยขององค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยการล้อมวงรักษาพระองค์ทุกครั้งเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปที่ซึ่งมีผู้คนพลุกพล่าน การกำหนดบทบาทเสือป่าในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความไม่ทรงไว้วางพระทัยในกองทัพประจำการ ซึ่งตามปกติจะต้องมีทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ทำหน้าที่นี้

^๑มหาวิทยาลัยศิลปากร, "ข้อบังคับว่าด้วยหน้าที่เสือป่าช่วยรักษาความเรียบร้อย", ๒๐ มิถุนายน ๒๔๕๔ เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๓๘ - ๔๔.

โดยตรงอยู่แล้ว

การจัดตั้งองค์กรเสือป่าตั้งแต่ช่วงต้นรัชกาล และการกำหนดบทบาทของเสือป่าออกมาในลักษณะเช่นนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นพระบรมราโชบายทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งดูจะคล้ายคลึงกับกรณีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยทรงใช้เมื่อพระองค์ขึ้นครองราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ โดยการที่ทรงตั้งกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการรักษาความปลอดภัยแห่งพระองค์เอง^๑

นอกจากนั้น ในข้อบังคับฉบับเดียวกันนี้ ยังกล่าวถึงหน้าที่ของเสือป่าในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การปราบจลาจล การปล้นสะดม หรือการก่อการวิวาทเสือป่ามีสิทธิในการเข้าจับกุมผู้ก่อความวุ่นวายในกรณีต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับพลตระเวน หรือตำรวจ^๒ เสือป่าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้จะได้รับการประกาศความดีความชอบใน "แผ่นทอง"^๓ ซึ่งปรากฏว่ามีกรณีเสือป่าได้รับความดีความชอบจากการจับกุมนายทหารของชาติเป็นจำนวนมาก^๔ และการประกาศความดีความชอบของเสือป่าในกรณีเช่นนี้ มักออกมาในลักษณะของการยกย่องเสือป่า ช่อมทหารอยู่เสมอ เช่น กรณีพระบรมราชาบรรหาร สมาชิกเสือป่าได้ช่วยพลตระเวนจับกุมนายร้อยโทแห่งกองทัพบก ๒ นายที่เมาสุราก่อการวิวาทกันเอง การประกาศความดีความชอบของพระบรมราชาบรรหารใน "แผ่นทอง" มีข้อความตอนหนึ่งว่า

"...การที่เกิดวิวาทกันเช่นนี้...ไม่เป็นเครื่องเชิดชูเกียรติยศแห่งทหารบกในการที่จะออกนามนายร้อยโทผู้นั้น แต่เราก็อดแสดงความเห็นไม่ได้คือ ถ้ามีเสือป่ามีเหตุเช่นนี้น่ากลัวชื่อจะไปลงอยู่ในหนังสือของเรานั่น ส่วนพระบรมราชาบรรหาร เรามีความยินดีและเต็มใจอย่างยิ่งที่จะลงนามไว้ในแผ่นทอง การที่สมาชิกเสือป่าแสดงตนว่าเป็นผู้รู้สึกรู้หน้าที่แห่งพลเมืองซึ่งจะต้องช่วยพลตระเวนระงับเหตุ อันเป็นเครื่องทำลายความสงบ...สมควรที่จะสรรเสริญยิ่งนัก..."^๕

^๑ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวิมลราชชนนี, ความทรงจำ (พระนคร : สำนักพิมพ์สมาคมนักวิจัยประวัติศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕), หน้า ๑๖๐ - ๑๖๑.

^๒ "ข้อบังคับว่าด้วยหน้าที่เสือป่าช่วยรักษาความเรียบร้อย, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔ - ๔๔.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๓/๒๐ ความชอบของเสือป่า.

^๔ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๖/๘ แผ่นทองกับหนังสือของเรานั่น ๑๘ มิถุนายน ๒๔๕๔.

ในการที่เสื่อป่า พลตระเวนทำการจับกุมทหารในคดีความต่าง ๆ นั้น น่าจะก่อให้เกิด ปัญหาความแตกแยกตามมา เพราะในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ ปรากฏว่าได้มีคำสั่งจาก เสนาบดีกระทรวงนครบาล ห้ามมิให้พลตระเวนรักษาท้องที่จับกุมทหารบก ทหารเรือซึ่งแต่งตัว ยูนิฟอร์ม หรือในกรณีที่ได้รับการแจ้งเหตุเรื่องทหารก่อการวิวาท ให้แจ้งเหตุไปยังเจ้าหน้าที่ ฝ่ายทหารให้มาจัดการโดยตรง ท้ายคำสั่งนี้ได้สรุปว่าทหารและพลตระเวนจะต้องมีความสามัคคี ต่อกัน เพราะต่างก็เป็นพวกเดียวกันนั่นเอง^๑ แต่ในกรณีเสื่อป่าจับกุมทหาร ไม่มีคำสั่งเปลี่ยนแปลง ในเรื่องนี้แต่อย่างใด เพราะปรากฏว่าตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ยังคงมีการ ประกาศความดีความชอบของเสื่อป่าในการจับกุมทหารมาโดยตลอด^๒ ลักษณะดังกล่าวนี้จึงเท่ากับ เสื่อป่ามิได้มีบทบาทเป็นเพียงกองกำลังส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เท่านั้น หากแต่ยังทรงสร้างความสำคัญของเสื่อป่าให้มียุทธบทบาทเหนือทหารของชาติ เป็นการ "สร้างเสื่อป่าเพื่อแข่งกับทหาร" นั่นเอง ผลที่ตามมาจึงทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างทหาร และเสื่อป่าเกิดขึ้น ความไม่พอใจของทหารที่มีต่อเสื่อป่าได้กลายเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ ทหารก่อการกำเริบในเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐

เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขาดความเชื่อมั่นว่า ทหารจะเป็นกำลังสนับสนุนพระราชอำนาจของพระองค์ได้อีกต่อไป ดังจะเห็นได้จากแนวพระราช คำริที่ว่า

"...ฉันเห็นว่าพวกพลเรือนไม่มีกำลังอะไร ชุกกันตรง ๆ ว่าถ้าคิดขบถ ฉันก็ไม่กลัว เพราะฉันเชื่อว่าฉันมีทหารของฉันพอที่จะปราบได้ แต่ถ้าทหารมาพากันโกงอำนาจของ ฉันเสียแล้ว ฉันก็หมดศรัทธาที่วังเท่านั้น..."^๓

^๑ กจช., ร.๖ น.๓๐/๑๐ ห้ามมิให้พลตระเวนรักษาท้องที่จับกุมทหารบก ทหารเรือ ซึ่งแต่งตัวยูนิฟอร์มในเหตุเล็กน้อย ๑๘ ตุลาคม ๒๔๕๕

^๒ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๓/๒๐ ความชอบของเสื่อป่า

^๓ กจช., ร.๖ ก.๑/๑๑ ลายพระราชหัตถ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯถึงพระยา- สิริราชเดโช ๓๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๕.

และวันที่ที่เหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ สิ้นสุดลง พระองค์ได้ทรงมีพระราชกระแสให้เปลี่ยนแปลงการใช้ทหารบกที่ขึ้นตรงต่อกลาโหม มาใช้ทหารรักษาวังแทนในการตั้งแถวรับเสด็จในพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา^๑ และในการเสด็จพระราชดำเนินไปยังที่ใดก็ตามในการตั้งแถวรับเสด็จกองเสือป่ามักได้รับสิทธิให้ตั้งแถวอยู่หน้าสุดเสมอ แล้วจึงเป็นทหารตำรวจภูธร ตามลำดับ^๒

สำหรับกรณีเสือป่า ถึงแม้สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถจะทรงมีลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลชี้แจงถึง ข้อดี และข้อเสียของการเสือป่าไว้อย่างละเอียดก็ตาม^๓ แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็มีได้ทรงเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกกิจการเสือป่า กลับทรงสร้างบทบาทของเสือป่าในลักษณะเป็นกองกำลังในการรักษาพระราชอำนาจมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากมีการเรียไรเงินเพื่อซื้ออาวุธ ข้อมรบและใช้เงินบำรุงกิจการเสือป่าเพิ่มขึ้น เช่นในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้ทรงนำเงินพระคลังข้างที่มาใช้จ่ายในการสร้างโรงสำหรับฝึกหัดเสือป่าและโรงเก็บอาวุธที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นเงินถึง ๔๒,๐๐๐ บาท^๔ และใช้จ่ายเงินในการข้อมรบเสือป่าในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ อีกเป็นจำนวนถึง ๑๕๐,๐๐๐ บาท^๕ โดยเฉพาะในตอนปลายรัชกาลกล่าวได้ว่า พระองค์แทบไม่ได้ว่าราชการด้วยพระองค์เองทรงตั้งพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ให้สั่งราชการแทน เพราะต้องเสด็จออกข้อมรบเสือป่าตามต่างจังหวัดบ่อยครั้ง และเป็นเวลานาน^๖

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑๓ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๒ กจช., ร.๖ กต. ต.๒.๑/๒ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเสด็จพระราชดำเนินเสียบมณฑลกรุง เทพฯ ปราจีนบุรี ๑๒ ธันวาคม ๒๔๕๕.

^๓ กจช., ร.๖ บ.๑๗/๑๒ ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๔ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๔ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๕/๔ การใช้จ่ายเงินเสือป่า

^๕ เรื่องเดียวกัน.

^๖ กจช., ร.๖ รล. ๔/๑-๑๔, รักษาราชการแทนพระองค์ ๒๔๖๐ - ๒๔๖๔.

ภายในองค์กรเสือป่า เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างกองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ กองรักษาพระองค์ และกองเสือป่ารักษาดินแดนมณฑลต่าง ๆ แล้ว กล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพรมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคาดหวังให้กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์มีบทบาทในการเป็นกองกำลังส่วนพระองค์มากที่สุด เพราะเสือป่ากองนี้ทรงบัญชาการด้วยพระองค์เอง สมาชิกส่วนใหญ่มาจากกลุ่มข้าราชการผู้ใกล้ชิดพระองค์ผู้ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ในด้านการสะสมกำลังอาวุธ นอกจากอาวุธธรรมดาแล้ว เสือป่ากองนี้ยังมีปืนใหญ่ไว้ในครอบครองเป็นพิเศษ และได้มีการจัดตั้ง "กองเสือป่าปืนใหญ่หลวงรักษาพระองค์ขึ้นในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๔๕๙" จึงมีผลทำให้กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ เป็นกองกำลังที่มีความพร้อมในตัวเองมากที่สุดทั้งทางด้านกำลังคนและอาวุธ ฉะนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ขึ้นกับประเทศอันจะกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงขององค์พระมหากษัตริย์ เสือป่ากองหลวงรักษาพระองค์จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาพระองค์ก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพรมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายไว้อย่างชัดเจน โดยยกเหตุการณ์ให้เห็นว่าถ้าบ้านเมืองมีศึกสงคราม ทหารจากกองทัพประจำการรวมทั้งทหารรักษาพระองค์ซึ่งตามปกติจะต้องอยู่ป้องกันรักษาพระองค์นั้น จะต้องออกรบทั้งหมด จะทรงใช้เสือป่าหลวงรักษาพระองค์ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาพระองค์แทนและจะเป็นกองกำลังที่ติดตามคุ้มกันพระองค์อยู่เสมอ^๒

ปรากฏว่า เมื่อไทยได้เข้าร่วมสงครามจริง ๆ ในคราวสงครามโลกครั้งที่ ๑ โดยประกาศสงครามกับเยอรมันในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ นั้น กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์ก็ได้รับมอบหน้าที่เป็นกองกำลังป้องกันรักษาพระองค์พระบาทสมเด็จพรเจ้าอยู่หัว ทั้งทำหน้าที่รักษาการในเขตพระราชฐาน ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับสิทธิในการใช้กองกำลังทำการระงับเหตุการณ์จลาจลอันอาจเกิดขึ้นได้ในทันทีที่ทรงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่ง^๓ จึงได้รับ

^๑ จมีนอมรตฤณารักษ์, เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์. เล่ม ๔, หน้า ๕๑.

^๒ กช., ร.๖ บ.๑๖.๑/๔ คำอธิบายหน้าที่เสือป่ากองพลต่าง ๆ (ลับ).

^๓ จมีนอมรตฤณารักษ์, "พระราชกำหนดหน้าที่เสือป่านักรบกองอาสาสมัครรักษาความสงบราบคาบ พระพุทธศักราช ๒๔๖๐", เสือป่าและลูกเสือในประวัติศาสตร์ เล่ม ๔. หน้า ๒ - ๑๓.

มอบหมายให้ถืออาวุธพร้อมจ่ายกระสุนให้พร้อมที่จะปฏิบัติการได้ในทันที

เหตุการณ์ในช่วงนี้จึง เท่ากับ เลือปากองหลวงรักษาพระองค์ได้แสดงบทบาทของกองกำลังผู้พิทักษ์รักษาองค์พระมหากษัตริย์อย่าง เต็มที่

จึงกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างบทบาทหนึ่งของเสือป่าให้มีลักษณะ เป็นกองกำลังส่วนพระองค์ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดฐานพระราชอำนาจทางด้านกองทัพ กองกำลังส่วนพระองค์ในที่นี่จึงมีลักษณะ เป็นกองกำลังทางการทหาร เพื่อแทนที่กองทัพประจำการ ทำหน้าที่พิทักษ์รักษาองค์พระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ โดยเฉพาะ หลังเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐ กองเสือป่าหลวงรักษาพระองค์จะเป็นกองกำลังที่มีบทบาททางด้านนี้โดยตรง

๒. บทบาทเสือป่าในการเป็นเครื่องมือเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยม

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง เข้าพระทัย ว่าสถานภาพทางการเมืองของพระองค์ไม่มั่นคง เนื่องมาจากแนวความคิดประชาธิปไตยและ สังคมนิยมซึ่งทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์และระบอบราชาธิปไตย ได้เผยแพร่เข้ามาในสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มนักคิด นักเขียนและข้าราชการหัวก้าวหน้าในขณะนั้น วิธีการหนึ่งที่พระองค์ทรง ใช้ในการต่อต้านแนวความคิดดังกล่าว เพื่อรักษาความมั่นคงแห่งพระองค์เองก็คือ การปลูกฝัง แนวความคิดชาตินิยม

เนื่องจากเสือป่าเป็นองค์กรที่มีสมาชิกทั่วประเทศ ฉะนั้นการเผยแพร่แนวความคิด ชาตินิยมแก่เสือป่า นอกจากจะเกิดผลต่อสมาชิกโดยตรงแล้ว ยังจะเป็นเครื่องมือในการส่งผ่าน ความคิดไปสู่ประชาชนโดยทั่วไปด้วย ซึ่งจะเห็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-เกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่องนี้ได้จาก พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ทหารและเสือป่า เมื่อ เสร็จการ ประลองยุทธประจำปีของเสือป่า ณ ค่ายหลวงบ้านโป่ง เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ความว่า

"...ข้อความเหล่านี้ เราได้พูดให้เจ้าฟังหลายครั้งมาแล้ว บางทีจะนึกว่าข้าซาก แต่ของเช่นนี้เราเห็นว่า ถ้ากล่าวซ้ำ ๆ ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งจะทำประโยชน์ให้มีขึ้นได้ มากเท่านั้น ขอให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่บังคับบัญชาจงจำใส่ใจ และเก็บเอาไปส่งสอนชี้แจงแก่ ผู้ที่อยู่ในบังคับบัญชาของตน ส่วนเจ้าทั้งหลายทั่วกันต้องจำไปบอกเล่ามิตรสหาย เพื่อนฝูง ให้ความคิดและความรู้สึกที่กล่าวนี้ไปศาลทราบทั่วถึงกัน ลูกหลานของเจ้าซึ่ง มีอยู่ก็จงเพาะความรู้สึกนี้ไว้ได้แต่ในเวลาที่อยู่ในผ้าอ้อมก็ยิ่งดี..."^๑

ด้วยแนวพระราชดำริดังกล่าวนี้ จึงทรงใช้สื่อปาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการ เผยแพร่แนวความคิดชาตินิยมสู่ประชาชนโดยทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่แนวความคิดชาตินิยม

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้เครื่องมือนานาชนิดที่จะ เป็นหนทาง นำแนวพระราชดำริและพระบรมราโชบายเผยแพร่แก่สมาชิกสื่อปาตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทรงใช้ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่พระองค์ทรงโปรดฯ และทรงมีพระปรีชาสามารถอยู่ แล้ว ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้คือ พระราชดำรัสพระบรมราโชวาท พระราชนิพนธ์ หนังสือพิมพ์ และการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทแก่สมาชิกสื่อปาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะใน เขตกรุงเทพฯ ได้เสด็จไปทำการอบรมสั่งสอน ณ สโมสรสื่อปาเป็นประจำทุกบ่ายวัน เสาร์^๒ ตลอดจนสมัยของพระองค์จึงมีพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับสื่อปา เป็นจำนวนมาก ภายหลังจึงได้ทรงมีพระราชดำริให้นำมารวบรวมและจัดพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อใช้เป็นแบบในการอบรม สั่งสอนสมาชิกสื่อปาทั้งในเขตกรุงเทพฯ และตามมณฑลต่าง ๆ ตลอดจนเผยแพร่ออกสู่ประชาชน โดยทั่วไปด้วย

.....
 ๑ มีนอมรคุณารักษ์, "พระราชดำรัสที่พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ทหารและ สื่อปาเมื่อเสร็จการประลองยุทธประจำปีของสื่อปา ณ ค่ายหลวง บ้านโป่ง เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗", สื่อปาและลูกสื่อในประวัติศาสตร์ เล่ม ๓. หน้า ๑๒๑.

๒ เสทือน สุภโสภณ, พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประวัติการลูกสื่อไทย, หน้า ๑๘.

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่มีความสำคัญ และถูกนำมาใช้ในการอบรม
สั่งสอนอยู่เสมอ ได้แก่ ปลุกใจเสือป่า และเทศนาเสือป่า^๑

ปลุกใจเสือป่า เป็นบทพระราชนิพนธ์ที่รวบรวมจากพระบรมราโชวาทที่พระองค์ทรง
แสดงตั้งแต่วันที่ ๒๖ พฤษภาคม - ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ เนื้อเรื่องกล่าวถึงประโยชน์ของ
เสือป่าที่มีต่อชาติ และบุคคลที่จะเป็นเสือป่าที่ดีจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร^๒

เทศนาเสือป่า เป็นหนังสือรวมคำเทศนาซึ่งทรงแสดงแก่เสือป่าในวันประชุมไหว้พระ
ในวันเสาร์ระหว่างวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ มีทั้งหมด
๑๘ กัณฑ์ รวมทั้งกัณฑ์พิเศษอีก ๑ กัณฑ์ เนื้อหาทรงบรรยายถึงความจำเป็นที่คนต้องมีศาสนา
ประวัติดั้งเดิมและหลักศาสนาต่าง ๆ ซึ่งมุ่งอบรมให้คนประพฤติดี^๓

นอกจากพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่ทรงแสดงแก่เสือป่าแล้วยังมีอีก เป็นจำนวน
มากที่ทรงแสดงแก่คณะบุคคลอื่นในวาระต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยถ้อยคำ สำนวนโวหารที่ไพเราะ
มีความหมายดี และทรงมีจิตริหยาในการเลือกสรรเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง ตลอดจนสถานการณ์
และเวลาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้เชื่อถ้อยคำที่ทรงนำมากล่าวสั่งสอน^๔

^๑หนังสือทั้งสองเล่มนี้ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน
ในสมัยนั้นด้วย.

^๒พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ปลุกใจเสือป่า (พระนคร : โรงพิมพ์อำนวยการ-
ศิลป์, พ.ศ. ๒๔๕๔), พิมพ์ครั้งที่ ๒.

^๓พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เทศนาเสือป่า, (ม.ป.ท.,
พ.ศ. ๒๔๖๓).

^๔กรรกริรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย",
หน้า ๒๑๗ - ๒๑๘.

จึงนับ เป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่ทรงใช้ในการส่งผ่านแนวพระราชดำริของพระองค์สู่สมาชิก
เสือป่าและประชาชนทั่วไปได้ เป็นอย่างดี

พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระปรีชาสามารถในด้านการประพันธ์
เป็นพิเศษมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์^๑ ดังนั้น พระองค์จึงทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมหลาย
ประเภทเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความคิดแก่เสือป่าและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งมีทั้งที่
เป็นสารคดี บทความ บทละคร คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ตลอดจนบทเพลงก็มี เนื้อหา
ส่วนใหญ่เพื่อปลูกใจชาตินิยม โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
และทรงสั่งสอนถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสถาบันทั้งสาม ตลอดจนเตือนใจให้ตระหนักถึงผลร้ายที่จะ
เกิดจากความเสื่อมสลายของทั้งสามสถาบันด้วย^๒

บทพระราชนิพนธ์ที่เป็นที่รู้จัก และจดจำกันได้มากที่สุดจนถึงปัจจุบันนี้ก็คือ "สยามานุสสติ"
ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ปลูกใจให้รักชาติและมีความกล้าหาญที่จะพลีชีพเพื่อชาติ โดยมีใจความดังนี้ คือ

หากสยามยังอยู่ยั้ง	ยืนยง
เราก้เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ ได้ฤา
เราก้เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทย

^๑ดูรายละเอียดใน กรรกริรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย". (บทที่ ๑).

^๒ธิดา วัฒนกุล, "แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว". (ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, ๒๕๑๙), หน้า ๔๕๔ - ๔๗๓.

^๓กรรกริรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติ
ไทย", หน้า ๑๙๖.

ใครรานใครรักตัว	แดนไทย
ไทยรับจนสุดใจ	ชาติดิน
เสียเนื้อ เลือดหลังไหล	ยอมสละสิ้นแล
เสียชีพไปเสียสิ้น	ช็อกองเกียรติงาม ^๑

บทพระราชนิพนธ์ที่นำมาใช้ในการสั่งสอนเสื่อป่าบ่อยครั้งได้แก่ ตำนานเสื่อป่า และ หัวใจนักรบ

ตำนานเสื่อป่า เป็นบทพระราชนิพนธ์ที่มีอยู่ ๒ ชุด ชุดที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ และ ชุดที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ เนื้อเรื่องนำมาจากตำนานและพงศาวดารของชาติไทย มุ่งปลุกฝังให้ชาวไทยเกิดความรักชาติ มีความปรารถนาให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และดำรงความเป็นเอกราชสืบไป^๒

หัวใจนักรบ เป็นบทพระราชนิพนธ์ที่ชี้ให้เห็นหน้าที่และความสำคัญของลูกเสื่อและเสื่อป่า ในการป้องกัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์^๓

บทพระราชนิพนธ์ทั้ง ๒ เรื่องนี้ได้นำมาแสดงเป็นละครด้วย อันมีผลทำให้สามารถแทรกซึมเข้าสู่ผู้ชมและผู้ฟังได้ง่ายยิ่งขึ้นกว่าการอ่าน

หนังสือพิมพ์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือพิมพ์เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่ปัญญาชนของชาติเป็นอย่างมาก พระองค์จึงได้ทรงใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการถ่วงทอดแนวพระราชดำริด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม

ม.ล.จูลลา งอนรถ, "กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๓๕.

๒ ธงชัย หวานแก้ว, "การปลุกฝังความรักชาติตามที่ปรากฏในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว", (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒), หน้า ๔๓.

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๓ - ๘๘.

ตลอดจนความรู้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ^๑ ในด้านการเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยม ได้ทรงกระทำโดยส่ง
บทพระราชนิพนธ์ที่มีเนื้อหาสาระในทางปลุกใจให้รักชาติไปลงหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก

หนังสือพิมพ์ที่ทรงส่งบทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ไปลงมากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์
"ไทย"^๒ รองลงมาได้แก่ "สยามออบเซอร์เวอรี"^๓

นอกจากนั้น ยังมีการออกหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะสำหรับสมาชิกเสือป่าด้วย ได้แก่
จดหมายเหตุเสือป่า ซึ่งออกเป็นรายเดือนและหนังสือพิมพ์งานวัดซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันของ
สโมสรเสือป่า เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะเป็นการแจ้งข่าวคราวต่าง ๆ ของกองเสือป่าให้แก่สมาชิก
ทราบ เช่น ระเบียบข้อบังคับใหม่ในกองเสือป่า ข่าวคราวเกี่ยวกับสมาชิก เช่น การได้รับ
พระราชทานสัญญาบัตร เป็นต้น^๔

^๑กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้าง
ชาติไทย", หน้า ๒๒๐ - ๒๓๘.

^๒หนังสือพิมพ์ฉบับนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสนับสนุน
ทางการเงิน เป็นของพระคลังข้างที่.

^๓นงเยาว์ จิตตะปุตตะ, "บทบาทของสิ่งพิมพ์ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการเมือง การปกครอง", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐๒.

^๔เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และ
ประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๑.

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์โดย เปิดโอกาส
ให้นักหนังสือพิมพ์และประชาชนโดยทั่วไป แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์บ้านเมืองในด้านต่าง ๆ
ได้อย่างกว้างขวาง และพระองค์เองก็ทรงเขียนบทความโต้ตอบด้วย โดยทรงใช้พระนามแฝงต่าง ๆ^๑
ประหนึ่งว่าเป็นสามัญชนชาวไทยคนหนึ่ง ที่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และเมื่อปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ได้ลงข้อความหมิ่นพระบรมราชานุภาพอย่างร้ายแรงซึ่งมีอยู่บ่อยครั้ง
แทนที่จะลงโทษหนังสือพิมพ์นั้นอย่างรุนแรง ก็ปรากฏว่าทรงยกโทษให้หรือผ่อนหนัก เป็นเบาอยู่เสมอ
โดยเฉพาะเมื่อผู้เขียนบทความนั้น ได้แสดงให้เห็นว่ามีความสำนึกผิด^๒

ด้วยเหตุนี้จึงมีผลทำให้ หนังสือพิมพ์ในรัชสมัยนี้ปรากฏบทความประเภทแสดงความคิดเห็น
เป็นจำนวนมาก และหัวข้อหนึ่งที่มีการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงอยู่เสมอก็คือ การแสดงความคิดเห็น
เกี่ยวกับเรื่อง "ความรักชาติ" ซึ่งมีปรากฏอยู่หลายบทความ อาทิเช่น "รักชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์"^๓ "รักชาติแม่เอ๋ย ร้อน ๆ จะ"^๔ "ต่อเติมความรักชาติ"^๕ เป็นต้น ซึ่ง
กล่าวได้ว่า การใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่อุดมการณ์ประชาธิปไตยประสบความสำเร็จพอควร
ในแง่ที่สามารถดึงความสนใจจากประชาชนได้เป็นอย่างดี

^๑ อาทิเช่น "อศวพาหุ", "ศรีอยุธยา", "รามจิตติ", "พื้นแหลม", "สุกรีพ",
"น้อยวา", "ร.จ.", "อ.พ.", "เลขานุการ", "นิสิตออกซฟอร์ด" เป็นต้น.

^๒ กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติ
ไทย", หน้า ๒๓๗ - ๒๓๘.

^๓ "ความเห็นเอกชนเรื่อง "รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์", หนังสือพิมพ์ไทย.

๑๐ ตุลาคม ๒๔๕๘.

^๔ กรุงเทพเดลิเมล์, ๓ พฤษภาคม ๒๔๖๐.

^๕ กรุงเทพเดลิเมล์, ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๖๐.

การใช้สัญลักษณ์

เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยโดยทั่วไป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ขึ้นใช้ที่สำคัญคือ การที่ทรงเปลี่ยนธงชาติจากรูปเดิมมาเป็นรูปแบบใหม่

เป็นที่กล่าวกันว่า สัญลักษณ์ที่สร้างความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ธงชาติ และการเคารพธงชาติ^๑ เพราะธงชาติเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้รู้ถึงความเป็นเชื้อชาติของชาติใดชาติหนึ่ง ซึ่งรวมกันเป็นกลุ่มก้อน เป็นหมู่คณะ และใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงควมมีอิสรภาพเกียรติ อำนาจ และการคุ้มครองอาณาบริเวณของแต่ละชาติ^๒ ทั้งยังสามารถใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในหมู่คณะ ให้มีความสามัคคีพร้อมเพรียงทั้ง กาย ใจ และวิญญาณให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย^๓ ดังนั้น ชาติที่เจริญรุ่งเรืองจึงต้องมีธงประจำชาติของตน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเปลี่ยนแปลงธงชาติไทยจากธงช้างเผือกมาเป็นธงไตรรงค์ ซึ่งเป็นธงสามสี คือ สีแดง ขาว และน้ำเงิน โดยพระราชทานความหมายว่า

^๑Federisk H. Hartmann, The Relations of Nations. (New York : The Macmillan Company, 1962), p. 32. อ้างถึงใน มล.จุลลา งอนรถ, กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย, หน้า ๓๔.

^๒จมีนอมรตรณารักษ์, "เหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง เปลี่ยนธงชาติไทย", พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๖, หน้า ๒.

^๓เรื่องเดียวกัน.

^๔ธงช้างเผือกมีลักษณะเป็นธงชาติสีแดง มีช้างเผือกอยู่ตรงกลาง เริ่มใช้ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย.

สีแดงหมายถึงชาติ ซึ่งคนไทยทุกคนต้องรักษาไว้ แม้จะต้องสละชีวิตและเลือดเนื้อ สีขาวคือ ศาสนา ซึ่งบริสุทธิ์ดุจสีขาวแห่งธง สีนํ้าเงินอันเป็นสีแห่งวันพระราชสมภพ หมายถึง พระมหากษัตริย์โดยได้ถือเอาสีนํ้าเงินเป็นสีราชการ^๑

ธงไตรรงค์นี้มีการประกาศใช้เป็นธงชาติไทยเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๖๐ เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ชาวไทยทุกคนระลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยความหมายแห่งสีของธงนั่นเอง

ในส่วนขององค์กรเสือป่า ก็มีธงไชยเฉลิมพลเสือป่า เป็นรูปเสือลายพาดกลอนอยู่กลางผืนธง พร้อมคำขวัญ "เสียชีพอย่าเสียสัตย์" เป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็มีการใช้ธง เป็นสัญลักษณ์แทนสถาบันหลักทั้งสามอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้วยเช่นกัน คือ

ธงประจำกองเสือป่า ได้แก่ ธงมหาสารทูลธวัช ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงอธิบายความหมายแห่งธงนี้ว่า

"...ธงนี้เป็นธงชาติไทย แปลว่าต้องตั้งใจทำการเพื่อประโยชน์ของชาติ และมีหน้าเสือเพื่อสำหรับเตือนใจอย่าให้ลืมว่าเป็นเสือป่า ต้องทำใจให้สมแก่ที่เป็นเสือป่า เสียชีพอย่าเสียสัตย์และมงกุฎนั้นต้องให้ระลึกถึงพระมหากษัตริย์ผู้เป็นเจ้าของใหญ่ ปกครองชาติของตัว ตั้งใจที่จะรักษาพระมหากษัตริย์ สีขาวในธงนี้เป็นสีเครื่องหมายแห่งนํ้าใจ สุจริต สีแดงคือเลือดเนื้อชีวิตของเราที่ร้อนอยู่เสมอ จะสละสำหรับเพื่อโยชน์ แห่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์"^๒

ในส่วนธงประจำตัวเสือป่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอุทสาหะเขียนพระราชทานด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เองให้เป็นตัวอย่าง^๓ โดยพระราชทานเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่

^๑จมีนอมรดรุณารักษ์, "เหตุที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนธงชาติไทย", พระราชกรณียกิจสำคัญในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๖, หน้า ๒๔.

^๒"พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการพระราชทานธงสารทูลธวัช ประจำกรมเสือนํ้าหลวงรักษาพระองค์ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๔", จดหมายเหตุเสือป่า เล่ม ๑๑ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๓กจข., ร.๖ บ.๑๖/๑๐ ทะเบียนธงเสือป่า ๒๒ ก.ค. - ๓๐ พ.ย. ๒๔๕๔.

เป็นนาย เสือป่า ซึ่งของแต่ละคนก็จะมีลักษณะ เฉพาะแตกต่างกันออกไป^๑ พระบรมราโชบายนี้ นับ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการผูกจิตใจสมาธิ เสือป่าให้ระลึกถึงพระมหากษัตริย์อยู่เสมอ

สำหรับธงประจำกองลูกเสือ ก็ทรงใช้สัญลักษณ์แสดงถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อีกเช่นกัน โดยทรงมีพระราชดำรัสว่า

"...ธงนี้เป็นของสำคัญมาก มีพร้อมทั้งชาติ ศาสนา และตัวข้า คือธงเป็นเครื่องหมาย แทนชาติ คือตัวเจ้าทั้งหลาย พระพุทธรูปแทนศาสนา ตราวชิรมาลานั้นแทนตัวข้า เจ้าควร รักษาไว้ให้ดี และเมื่อถึงความจำเป็นเจ้าต้องรักษาธงนี้ไว้จนสุดกำลัง..."^๒

จากการศึกษาถึง เครื่องมือต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ ในการปลูกฝังความคิดแก่เสือป่าและประชาชนโดยทั่วไปนั้น กล่าวได้ว่า ทรงใช้วิธีการชักจูง โน้มน้าวจิตใจ ให้คนยอมรับและจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีความสามัคคี เพื่อรักษา สถาบันทั้งสามไว้ได้อย่างนิ่มนวล เนื่องจากทรงยึดนโยบายที่เน้นการชักจูง โดยการใช้สื่อสัญลักษณ์ การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง การใช้วรรณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าที่จะใช้ชั้นนโยบาย ปราบปรามความคิดเห็นของประชาชนโดยอาศัยกำลัง ความรุนแรง หรือ การปิดกั้นเสรีภาพของประชาชน แต่วิธีการเหล่านี้จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้อง พิจารณากันต่อไป

^๑อาทิเช่น ธงเสือป่าประจำองค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พื้นธงเป็นสีดำ มีรูปวชิราวุธคมข้างเดียวตั้งขึ้น ค้ำทองลงยาราชาวดี, ธงเสือป่าประจำตัวเจ้าพระยาธรรมาธิราชพิทยาลักษณ์ มีพื้นสีแดงชาด มีรูปเทพบุตรเชิญพระแสงขรรค์ไชยศรี เป็นเครื่องหมาย เป็นต้น.

^๒"พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่กองลูกเสือ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๔๕๔,"
รายงานการลูกเสือแห่งประเทศไทย. ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๔.

การปลูกฝังแนวความคิดชาตินิยม : ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันชาติ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายความหมายของคำว่า "ชาติ" ไว้ว่า "...คำว่า "ชาติ" ตามศัพท์เดิมแปลว่าตระกูลหรือประเภทแห่งบุคคล ... "ชาติ" ก็แปลตรง ๆ ว่ากำเนิดเท่านั้น...ต่อมาภายหลังไทยเราจึงมาใช้เรียกคณะอื่นที่อยู่ร่วมกันว่า "ชาติ" ซึ่งอันที่จริงก็ไม่ผิดเพราะคน "ชาติไทย" ก็คือเกิดเป็นไทย เกิดในหมู่ชนที่เรียกนามตนว่า "ไทย" ...^๑

นอกจากนี้แล้ว ในทัศนะของพระองค์ "ชาติไทย" จะคงอยู่ได้จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และราชาธิปไตย ซึ่งทั้ง ๔ อย่างนี้ถ้าขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป ชาติก็จะขาดความมั่นคง และอาจถึงแก่ความเสื่อมสลายไปในที่สุด^๒

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพยายามปลูกใจคนไทยให้สำนึกถึงความสำคัญ และการดำรงอยู่ของชาติและสถาบันต่าง ๆ ของชาติ โดยทรงนำวิธีการของลัทธิชาตินิยมมาใช้ คือการสร้างความรู้สึกร่วมกันของประชาชนให้มอบความจงรักภักดีให้แก่ชาติของตนเหนือสิ่งอื่นใด^๓ และเมื่อทุกคนเกิดความรู้สึกรักชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของชาติและสถาบันต่าง ๆ ของชาติ ก็ย่อมจะเกิดความหวงแหนรู้สึกว่าเป็นสมบัติของตนที่จะต้องสงวนรักษาไว้^๔

^๑พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ปลูกใจเสือป่า, หน้า ๕๖.

^๒กรรณิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", หน้า ๑๐๖.

^๓ดูรายละเอียดความหมายของลัทธิชาตินิยมใน ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ "ลัทธิชาตินิยมกับประเทศไทย", รัฐราษฎร์ .(มกราคม) ๒๕๑๒, หน้า ๑๕๓ - ๑๕๒.

^๔พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่สมาชิกเสือป่ากองเสนาหหลวงรักษาพระองค์ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๘.

วิธีที่จะแสดงออกซึ่งความรักชาติก็จะต้องมีใจ เป็น เสือป่า นั่นก็คือ เป็นผู้ที่มีใจคอ เด็ดเดี่ยว กล้าหาญ และเต็มใจที่จะสละชีวิต เพื่อรักษาพระเจ้าแผ่นดิน ชาติบ้านเมืองและ ศาสนา^๑ เพราะทรงถือว่าการที่ชาติมีคนลักษณะเช่นนี้มาก ๆ ย่อมจะทำให้ชาติมั่นคง และ เจริญรุ่งเรือง^๒

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูกฝังความรักชาติให้แก่เสือป่า โดย เริ่มจากการชี้ให้เห็นว่าการที่จะแสดงให้ปรากฏว่า เป็นผู้ที่มีความเสียสละ เพื่อรักษา ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่เป็นทางตรงที่สุดก็คือ โดยการเป็นทหาร^๓ ด้วยทรงมีพระราชดำริว่า ประเทศ จะต้องเตรียมพร้อมอยู่เสมอ เพื่อป้องกันศัตรู ดังภาศิตบทหนึ่งที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

"แม่หวังตั้งสงบ จงเตรียมรบไว้พร้อมสรรพ
ศัตรูกล้ามาประจัน ก็ต่อสู้รูปลลาย"^๔

ทรงแบ่งศัตรูของชาติออกเป็น ๒ ประเภทคือ ศัตรูภายในและภายนอก

ศัตรูภายในในทัศนะของพระองค์นั้น หมายถึงบุคคลที่มีความคิดแตกต่างจากผู้ปกครอง (พระราชาธิบดี) อันหมายถึงการขาดความจงรักภักดีซึ่งถ้าปล่อยไว้ให้ประพฤติปฏิบัติต่อไปเช่นนี้ ก็อาจก่อความวุ่นวายถึงขั้นจลาจลขึ้นได้ "...จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ถือตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของชาติจะต้องช่วยกันปราบปรามเหล่าทรชนที่ก่อการจลาจลในบ้านเมืองให้พ่ายแพ้ไปโดยรวดเร็ว สิ่งจะนับว่าได้กระทำหน้าที่ลูกผู้ชาย คือรักษาความมั่นคงของชาติตนไว้..."^๕

^๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ปลูกใจเสือป่า, หน้า ๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘ - ๙.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

แนวพระราชดำริดังกล่าวนี้ น่าจะมาจากเหตุผลที่ว่า ไม่ทรงมั่นพระทัยในสถานภาพทางการเมืองของพระองค์ ด้วยทรงเข้าพระทัยว่าพระองค์ทรงโดดเดี่ยว หากพวกพ้องมิได้ เนื่องจากขาดฐานพระราชอำนาจทั้งด้านการบริหารและด้านกองทัพ ในขณะที่เดียวกันแนวความคิดประชาธิปไตย และสังคมนิยมซึ่งสั่นคลอนสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบราชาธิปไตย ก็กำลังหลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทย จึงทรงเตรียมพร้อมที่จะรับสถานการณ์ในลักษณะดังกล่าว

ส่วนศัตรูภายนอกนั้น ทรงชี้ให้เห็นภัยจากลัทธิจักรวรรดินิยมที่แพร่ขยายเข้ามา โดยยกตัวอย่างจากประเทศเพื่อนบ้านคือ พม่า เขมร มลายู ชวา ซึ่งล้วนตกอยู่ในอำนาจของชาติยุโรปทั้งสิ้น จึงเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคนที่จะต้องเตรียมพร้อมเพื่อป้องกันภัยของชาติดังกล่าว^๒

แต่เนื่องจากทหารประจำการในขณะนั้นมีไม่เพียงพอ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงปลุกใจคนไทยให้มีความนิยมทหารโดยทรงมีพระราชดำริว่า "กำลังป้องกันชาติจะเกิดขึ้น ก็เพราะกำลังบำรุงของประชาชน กำลังบำรุงของประชาชนจะเกิดขึ้นก็เพราะความนิยมทหาร"^๓ และทรงเตือนให้ระลึกไว้เสมอว่าทุกคนมีหน้าที่ป้องกันชาติเหมือนกันและ เท่าเทียมกันหมด ไม่มีการแบ่งแยกกันระหว่างพลเรือนและทหาร เพราะทหารก็คือพลเรือน พลเรือนก็คือทหาร^๔ การแสดงออกซึ่งความรักชาตินั้น จึงไม่จำเป็นจะต้องทำด้วยการเข้ารับราชการเป็นทหาร แต่เพียงอย่างเดียว พลเรือนก็สามารถแสดงออกซึ่งความรักชาติได้ ซึ่งวิธีการหนึ่งก็ด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า เพื่อรับการอบรมวิชาจนครบไว้รับใช้ชาติบ้านเมืองในเวลาจำเป็น^๕

^๑ ุรายละเอียดในบทที่ ๑.

^๒ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๒๐ - ๒๗.

^๓ ส. วัฒนเศรษฐ์, เกียรติคุณพระมงกุฎเกล้าฯ. (พระนคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๐๐), หน้า ๑๒๗.

^๔ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๑๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔.

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงแนะนำวิธีการปฏิบัติเพื่อรักษาชาติ ตลอดจนการสร้างความรู้แจ้งเรื่องให้แก่ชาติ โดยผ่านทางองค์กรเสือป่าอีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างความสามัคคีภายในชาติ ทรงปลูกฝังให้บุคคลมีความรักหมู่ รักคณะของตน (Espait de Corps) ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทรงเปรียบเทียบความร่วมมือของบุคคลภายในคณะกับการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายซึ่งจะต้องประสานงานกัน ถ้าอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งงดเสียไม่ทำงาน ก็ย่อมทำให้ร่างกายทรุดโทรม คณะก็เช่นเดียวกัน จะต้องมิบุคคลภายในที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จึงจะมีความมั่นคงได้^๑

และเมื่อหมู่ชนทุกคนมีความสามัคคีปรองดองกัน ก็ย่อมบังเกิดความมั่นคงของชาติตามมา เพราะ "ชาติก็คือ คณะชนหลาย ๆ คณะรวมกันเข้าจนเป็นคณะใหญ่...ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องรักษาความมั่นคงแห่งคณะของตน เพื่อจะป้องกันมิให้มีสิ่งใดไปกระทบกระทั่งจนถึงความมั่นคงของชาติได้"^๒ เพราะ "ถ้าคณะแตกสูญไปคณะหนึ่งก็เหมือนชาติเสียส่วน ๑ ของชาติไป"^๓ และผู้ใดทำให้คณะชนที่ร่วมชาติแตกแยกกัน เท่ากับเป็นการทำลายชาติ ซึ่งทรงถือว่า "เป็นอนันตริยะกรรม คือ เป็นบาปอันหนักที่สุดถึงแก่เป็นเครื่องตัดทางนิพพาน"^๔

ฉะนั้นหมู่ชนคณะใดก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็นทหารหรือพลเรือนก็ไม่ควรจะแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน เพราะต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของคน "ไทย" เหมือนกัน^๕ "ขึ้นชื่อว่าคนไทยก็ควรจะนับว่าเป็นพวก

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐ - ๗๑.

^๒ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๖๒.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^๔ ปณิษกคดี พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, อ้างถึงในกรรณิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", หน้า ๑๑๓.

^๕ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๒๓.

เราด้วยกันทั้งนั้น หากจะเป็นพวกเขาก็คงแตกต่างกัน"๑ พระองค์ทรงยกตัวอย่าง เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยมาเป็นอุทธาหารณ์ ได้แก่ การเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ ว่าเป็นเพราะคนไทยแตกสามัคคี ต่างคนต่างคิดเอาตัวรอดและย่ำว่า "การบกพร่อง ในความสามัคคีอาจจะมีผลให้ชาติแตกเมืองเสียได้"๒ ในขณะที่เดียวกัน ก็ทรงแสดงให้เห็นประโยชน์ ของความสามัคคีไว้ ดังจะเห็นได้จากบทร้องที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเพื่อพระราชทานแก่คณะ เสือป่า ตอนหนึ่งว่า

สมานสามัคคีให้ได้อยู่ จะสู้ศึกศัตรูทั้งหลายได้
 ควกรคิดจ่านงจงใจ เป็นไทยจนสิ้นดินฟ้า^๓

นอกจากนั้นยังทรงแนะนำคนไทยให้แสดงความจงรักภักดีต่อชาติด้วยการกระทำหน้าที่ เป็นพลเมืองดี โดยเน้นที่เสือป่าให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตทั้งด้าน ส่วนตัวและส่วนรวม โดยการปลูกฝังให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบคือ "...ผู้ใดมีหน้าที่อย่างไร ควรตั้งใจกระทำหน้าที่อันนั้นไปให้ดีที่สุดที่สามารถกระทำได้..."^๔ เช่นปฏิบัติหน้าที่การงาน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ ไม่เป็นคนเกียจคร้าน และประพฤติตนไปใน ทางเสื่อมเสีย เช่น เป็นนักเลงสุรา นักการพนัน ไม่สุร่ยสุร่าย เป็นต้น^๕ และจะต้องเป็นผู้ที่ เห็นแก่ประโยชน์ของชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพราะทรงมีแนวพระราชดำริว่า

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๓.

^๒ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "ลัทธิเอาอย่าง", ใน พระราชนิพนธ์ ที่นำรัฐของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖, หน้า ๑๓.

^๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "บทร้องเสือป่า", อ้างถึงใน จมีนอมร- ธรรมารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช), กำเนิดพระราชวังสนามจันทร์และพระปฐมเจดีย์ พระมหาธีรราชเจ้า กับดอนเจดีย์ อนุสรณ์เสือป่าและลูกเสือ, หน้า ๑๑๘.

^๔ ปลูกใจเสือป่า, หน้า ๓๖.

^๕ "โทษของความเจริญตามแบบยุโรป", และ "ความจำเป็นของชาติไทย", พระราช- คำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันฯ เล่ม ๑. (กันยายน) ๒๔๕๔ หน้า ๓๗ - ๔๐.

"...ชาติสำคัญว่าคุณคน ถ้าชาติย่อยยับจับจนไปแล้ว ที่บุคคลจะมีความสุขสำราญ นั้นไม่ได้เลยเป็นอันขาด เพราะฉะนั้น เมื่อจะคิดทำการใด ๆ ก็ดี ต้องนึกถึงประโยชน์ อันจะมีแก่ชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ถึงแม้ว่าจะต้องสละความสุข หรือความสดวกใน ส่วนตัวเองบ้าง ก็จะต้องยอมสละให้ และถ้ามีเหตุจำเป็นถึงแม้ชีวิตก็ไม่ควรอาลัยห่วงแทน..."^๑

ในการโน้มน้าวจิตใจคนไทยให้เสียสละตนเองเพื่อชาตินั้น ทรงยกพระองค์เองขึ้น เป็นตัวอย่างว่า

"...ในส่วนตัวเราเอง...ถ้าหากถึงเวลาเข้าเมื่อใด ที่จะต้องเลือกเอาว่าจะเสีย ชีวิตหรือเสียชาติ เราหวังใจว่าเมื่อนั้นเจ้าทั้งหลาย...จะไม่ได้เห็นตัวเรามีชีวิตอยู่ ภายหลังที่เสียชาตินั้นเลย..."^๒

การเสียสละตนเองเพื่อชาตินั้น ทรงเสนอแนวทางให้เลือกถึง ๓ อย่าง ได้แก่ การสละ กำลังกาย กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ การช่วยเหลือทางกำลังกายนั้นกระทำได้โดยการเป็น ทหาร หรือสมัครเข้าเป็นเสือป่า ทางกำลังปัญญาก็โดยการใช้สติปัญญาความรู้ช่วยคิดการงานให้ ดำเนินไปโดยสดวก มิใช่ใช้สติที่จะอวดครู่ในลักษณะที่ว่า "มือไม่พาย เอาตีนราน้ำ"^๓ ส่วนการ ช่วยเหลือทางกำลังทรัพย์ก็อาจทำได้โดยการบริจาคเงินช่วยซื้ออาวุธให้เสือป่า หรือบริจาคเข้า

^๑ "พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอบพระบรมวงศานุวงศ์ และเข้าทูลละอองธุลีพระบาทในการเฉลิมพระชนมพรรษา ๑ มกราคม ๒๔๕๔", จาก บทพระราชนิพนธ์ปลุกใจให้รักชาติ, หน้า ๓.

^๒ พระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ทหารและ เสือป่าเมื่อเสร็จการประลองยุทธประจำปีของเสือป่า ณ ค่ายหลวง บ้านโป่ง ๓๑ มกราคม ๒๔๕๗ จาก พระบรมราชาโชวาทเสือป่า, หน้า ๓๗ - ๓๘. (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ พระราชทาน และทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นอุทิศส่วนพระราชกุศลแด่นายหมวดเอก พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวง ปรากฏกิจดิบตี ๗ มีนาคม ๒๔๖๒).

^๓ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๒๐๑.

สมาคมบำรุงเสือป่าแห่งกรุงสยาม^๑ หรือบำรุงราชนาวีสมาคม^๒ เป็นต้น

นอกจากนั้นยังถือเป็นหน้าที่ของทุกคน ที่จะต้องสำนึกอยู่เสมอว่า ตนมีหน้าที่จะต้อง
สั่งสอนอบรมเยาวชนรุ่นหลัง ซึ่งจะเป็นกำลังของชาติต่อไปภายหน้าให้เป็นผู้มีความจงรักภักดี
ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นประการสำคัญด้วย "เพื่อจะเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจมอบให้เป็น
ผู้รักษาความเป็นไทยของชาติไว้ได้"^๓

แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันศาสนา

ความหมายของศาสนาตามพระบรมราชาธิบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว คือ องค์ประกอบแห่งการดำรงอยู่ของชาติ กล่าวคือ ชาติกับศาสนาเป็นสิ่งที่มีความ
สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เพราะถ้าสิ้นชาติ ศาสนาก็ตั้งอยู่ไม่ได้ ขณะเดียวกัน ถ้าศาสนาเสื่อมสลาย
ประชาชนย่อมขาดคุณธรรม และเมื่อนั้นชาติย่อมตั้งอยู่ไม่ได้

ในส่วนประโยชน์ของศาสนานั้นทรงถือว่า ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีด้วยกัน
ทั้งสิ้น จะแตกต่างกันก็แต่วิธีการสอน ฉะนั้นทุกคนจึงควรมีศาสนาเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ
ให้ดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง^๔ ผู้ใดไม่มีศาสนา ทรงถือว่า เป็นผู้บกพร่อง คือขาดความอดทน
และมีใจไม่เป็น "เสือป่า"^๕

^๑ สมาคมนี้อุดมตั้งขึ้นเมื่อ ๑ ก.พ. ๒๔๖๒ โดยมีจุดประสงค์เพื่อรับบริจาคเงินบำรุงกิจการ
เสือป่าจากบุคคลทั่วไปไม่จำกัด.

^๒ สมาคมนี้อุดมตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เป็นสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีจุดประสงค์
เบื้องต้นเพื่อเรียกรับเงินซื้อเรือรบให้แก่กองทัพเรือ.

^๓ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๔๑.

^๔ กรรณิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติ
ไทย", หน้า ๑๐๖.

^๕ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๖๐ - ๖๑.

พระองค์ได้ทรงแสดงให้เห็นว่าศาสนาที่เหมาะสมกับสังคมไทยมากที่สุดก็คือ ศาสนาพุทธ เพราะ "เป็นศาสนาที่สอนสำหรับคนไทย"^๑ ทั้งยังมีความทันสมัยกว่าศาสนาอื่น ๆ^๒ "จึงเป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทยจะต้องยึดมั่นในศาสนาพุทธ เป็นศาสนาสำหรับชาติเรา"^๓

อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็ได้แสดงให้เห็นว่าทรงรังเกียจผู้ที่ไม่ถือศาสนาอื่นที่แตกต่างจากคนไทยโดยทั่วไป ดังเช่น ชาวไทยอิสลาม เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น พระองค์ยังทรงพยายามชักจูงให้ชาวไทยอิสลามมีความรักชาติอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสตอบ อิสลามศาสนิกบริษัทที่ว่า

"อิสลามศาสนิกจงเชื่อว่า เราตั้งใจกระทำกรณียกิจในหน้าที่ผู้อุปถัมภ์เต็มความสามารถ เราให้ท่านทั้งหลายได้ร่มเย็นเป็นสุข เช่นที่ทนายเคยได้รับมาแล้ว และเราเชื่อว่าเมื่อถึงเวลาจำเป็น ขนอิสลามคงจะได้มาเข้าพวกเราช่วยป้องกันชาติ และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนาของท่านทั้งหลาย ซึ่งเหมือนกับว่าท่านทั้งหลายช่วยป้องกันศาสนาของท่านเอง"^๔

ในฐานะที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงนำเอาศาสนาเข้าไว้เป็นองค์ประกอบ ส่วนหนึ่งของชาติ จึงได้ทรงนำศาสนาพุทธมาใช้ในการปลูกฝังความรักชาติด้วย โดยการแสดงให้เห็นว่า การป้องกันรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นการประพาศธรรมอย่างหนึ่ง^๕

^๑พระบรมราโชวาทเสื่อป่า..., หน้า ๕๘.

^๒กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", หน้า ๑๓.

^๓เทศนาเสื่อป่า, หน้า ๖๓ - ๖๔.

^๔"พระราชดำรัสตอบอิสลามศาสนิกบริษัท พ.ศ. ๒๔๕๘", พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๗๖.

^๕เทศนาเสื่อป่า, หน้า ๑๔๑.

ฉะนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นนักรบ ไม่ว่าจะ เป็นทหารหรือเสือป่าก็ตาม ไม่ถือว่าประพฤติผิดหลักธรรม
ของพระพุทธศาสนาที่ห้ามมิให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เพราะการรบเพื่อป้องกันบ้านเมือง "ไม่เป็นข้อที่
พระพุทธเจ้าทรงห้ามปราบเลย"^๑ ทรงอ้างว่า "ถ้าพระพุทธเจ้าทรงห้ามปราบหรือแม้ไม่ทรงเห็น
ชอบด้วยแล้วที่ไหนเลยจะทรงบังคับให้ทหารซึ่งหนีจากกองทัพของพระเจ้าพิมพิสารเข้าอุปสมบท
สึกออกไปเข้ารับราชการในกองทัพตามเดิม"^๒ และ "กรณีพระสงฆ์ประณามต้องช่วยทหาร

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร

^๑ พระบรมราโชวาทเสือป่า, หน้า ๔๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

กับการลงเลขยันตรึในเครื่องรางต่าง ๆ ก็คงไม่มีมาตั้งแต่พุทธกาล จนถึงปัจจุบันนี้"^๑

^๑ เรื่องเดียวกัน.

เป็นที่น่าสังเกตว่า การแสดงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกือบทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่องศาสนา มักจะทรงปลุกย้าความคิดที่ว่า การรบเพื่อป้องกันชาติ ไม่เป็นการผิดหลักพุทธศาสนาอยู่เสมอ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจาก ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ มีพระภิกษุรูปหนึ่ง นามพระเทพโมลี (จันทร์) ได้เขียนหนังสือชื่อ ธรรมวิจานุศาสน์ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนแสดงความไม่เห็นด้วยกับการฝึกทางด้านกรทหาร ตลอดจนการสะสมอาวุธ เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่ขาดความเมตตากรุณา มีแต่จะนำความเสียหายมาให้แก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งเป็นแนวความคิดที่สวนทางกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งกำลังส่งเสริมการค้าเนินงานของเสือป่าอยู่ในขณะนั้น ผลจึงปรากฏว่ามีพระบรมราชโองการให้ถอดพระเทพโมลี (จันทร์) จากสมณศักดิ์และนำตัวไปกักไว้ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นเวลา ๑ ปี จึงได้รับการพระราชทานอภัยโทษ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระธรรมธีรราชฆาตุมุณี มีตำแหน่งเสมอกับพระราชาคณะชั้นเทพอย่างเต็ม นับจากนั้นจึงมีทรงมีพระบรมราโชวาทแก่ความเข้าใจ เรื่องนี้ในลักษณะดังกล่าวอยู่เสมอ

กจข., ร.๖ ศ. ๑๗/๑๑ พระเทพโมลี (จันทร์) วัดบวรนิเวศ แต่งหนังสือผิดหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ต่อมาเป็นพระธรรมธีรราชมุณี ๓ มกราคม ๒๔๕๔ - ๒๕ มกราคม ๒๔๖๕.

นอกจากนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงนำพุทธศาสนามาใช้ ในการสร้างความศรัทธาให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบราชาธิปไตยด้วย โดยการ ัญญเชิญสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชมาแสดง เทศนา สั่งสอนสมาธิกเสื่อป่า โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อชาติ ดังมีใจความ ตอนหนึ่งว่า

"...ชาตินั้น จะต้องมิหวัหน้าผู้ชักนำให้ดำเนินไปในกิจการ หวัหน้านี้แลเรียกว่า พระราชาหรือพระเจ้าแผ่นดิน ชาติที่ขาดหวัหน้าย่อมเป็นเหมือนร่างกายที่ปราศจากจิต... ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ พระเจ้าแผ่นดินก็ย่อมเป็นสง่าของชาติ ทำให้มีอำนาจเป็นที่นับถือ และยำเกรงของชาติอื่น ๆ ผู้ถือชาติเป็นสำคัญควรถือพระเจ้าแผ่นดิน เป็นสำคัญด้วย เหมือนกัน และควรปลงใจกระทำตามพระบัญชาด้วยความสวามิภักดิ์..."^๑

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ศาสนาในทัศนะของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า- เจ้าอยู่หัว จึงมีความสำคัญทั้งส่วนที่เป็นองค์ประกอบของชาติ และมีส่วนในการเสริมสร้าง บารมี และปลูกฝังศรัทธาในสถาบันพระมหากษัตริย์ให้ปรากฏชัดยิ่งขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

เนื่องจากสภาพการณ์ในสังคมไทย นับตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา สถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เริ่มคลายความศักดิ์สิทธิ์ลง ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ปัญญาชน อันเป็นผล เนื่องมาจากการจัดระบบการศึกษาในรูปแบบใหม่และการเปิดรับเทคนิควิทยาการแบบตะวันตก ตลอดจนจนข่าวสารของหนังสือพิมพ์อันมีผลทำให้ชาวไทยได้รับรู้เรื่องราวจากประเทศต่าง ๆ เช่น ข่าวการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในตุรกี จีน การปรับปรุงบ้านเมืองเจริญก้าวหน้าอย่าง รวดเร็วของญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้ปัญญาชนเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อระบบการปกครองแบบเก่า

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๖/๑ อนุศาสน์ที่ให้แก่กองเสื่อป่าในวันถือน้ำเข้ากอง ๖ พฤษภาคม

และปรารถนาที่จะเห็นประเทศชาติเปลี่ยนแปลงแนวทางไปในรูปแบบเสรีนิยม^๑ ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากแนวความคิดของเทียนวรรณที่เสนอให้ใช้ระบบรัฐสภาในสยามไทย^๒ ตลอดจนการที่ทหารกลุ่มหนึ่งก่อการกำเริบใน "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงขึ้นครองราชย์ไม่นานนัก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักถึงปัญหาสำคัญนี้ จึงทรงใช้เสื่อป่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา โดยเน้นบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ชาตินิยมของพระองค์ด้วย

การปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยผ่านทางองค์กรเสื่อป่า เริ่มจากการที่ทรงชี้ให้เห็นว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชาติไทย ซึ่งจะแบ่งแยกหรือทำลายมิได้ เพราะทรงมีพระราชดำริว่า "พระราชาธิบดี (พระมหากษัตริย์-ผู้เขียน) เป็นสง่าของชาติ"^๓ โดยเป็นผู้ที่ได้รับมอบให้ถืออำนาจของประชาชนในการปกครองประเทศ และป้องกันรักษาชาติบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุข ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องจงรักภักดี ตั้งใจรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเต็มสติกำลังความสามารถ^๔

ตลอดระยะเวลาในการเผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยม ทรงเน้นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ควบคู่กันมาโดยตลอด และเป็นที่น่าสังเกตว่า ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ "กรณี ร.ศ. ๑๓๐" พระองค์จะทรงเน้นบทบาทและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อชาติมากยิ่งขึ้น และทรงชี้ให้เห็นว่าการปกครองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย ก็คือ

^๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, เจ้าชีวิต (พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๗), หน้า ๕๗.

^๒ ุรายละเอียดในบทที่ ๑.

^๓ ปลูกใจเสื่อป่า, หน้า ๕๐.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

ระบอบราชาธิปไตยหรือสมบูรณาญาสิทธิราช เพราะเป็นนิติธรรมของชาติไทยสืบมาแต่โบราณกาล^๑ เพราะฉะนั้นการรักษาไว้ซึ่งแบบแผนประเพณีอันดีของชาติ จึงเท่ากับเป็นการผดุงไว้ซึ่งความเป็นประเทศที่เจริญแล้ว^๒

ในขณะที่เดียวกันก็ทรงชี้ให้เห็นผลเสียของระบบรัฐสภา ความบกพร่องของการปกครองแบบสาธารณรัฐ และแนวความคิดสังคมนิยมว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับนิติธรรมของชาติไทย ซึ่งแนวพระราชดำริดังกล่าวนี้จะปรากฏในพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ตลอดจนบทพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์เป็นจำนวนมาก^๓

การแสดงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องระบอบการปกครองต่าง ๆ นี้ นับเป็นการประสานกับพระบรมราโชบายในการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม เพราะถ้าประเทศไทยใช้ระบบการปกครองแบบอื่นก็ย่อมจะมีผลกระทบกระเทือนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในเชิงจำกัดหรือกำจัดบทบาทของสถาบันนี้ ซึ่งพระองค์ถือว่ามีความสำคัญสูงสุดสถาบันหนึ่งต่อความอยู่รอดของชาติไทย^๔

ในส่วนของสถาบันพระมหากษัตริย์โดยตรงนั้น ทรงมีพระราชอาธิบายให้เห็นบทบาทของพระมหากษัตริย์ในการเป็นผู้นำในการปกครองประเทศที่มีอำนาจอันชอบธรรม อันเกิดจากความยินยอมพร้อมใจ และความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระองค์ตอนหนึ่งที่ทรงกล่าวว่า

พระราชดำรัสตอบคำถามชายฉวมงคลของนักเรียนโรงเรียนมหาดเล็กหลวง เนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน, ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๕ จาก พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (พระนคร : บำรุงนุกุลกิจ, ๒๔๗๒), หน้า ๓๔ - ๓๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน.

^๓ กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", หน้า ๒๐๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๐.

"...ถ้าจะตรวจดูตั้งแต่สมัยศึกดำบรรพตลอดมา จะเห็นได้ว่าคนไทยต้องการมีอำนาจอันชอบธรรม เสมอหน้ากันหมด ในเมืองไทยเรานี้มีคนอยู่ ๒ ชั้นเท่านั้นไม่มากกว่าสอง ชั้นหนึ่งคือ พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นหัวหน้า ซึ่งเขามอบให้ทรงไว้ซึ่งอำนาจทุกอย่าง...อีกชั้นหนึ่งคือ คนไทยทั่วไป ถ้าใครจะมาแทรกแซงในระหว่างคนไทยกับพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าไม่ใคร่ได้ความรักใคร่นับถ้อยกย่องของคนไทยนี้ เพราะเหตุไร ก็เพราะเหตุที่มาศัตรอนอำนาจอันชอบธรรมของเขาเสีย ถึงอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินซึ่งผู้เป็นเหมือนหนึ่งกลบิตรของเขา..."^๑

ในทัศนะเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์นี้ ทรงชี้ให้เห็นว่าผู้ที่โจมตีว่าร้ายองค์พระมหากษัตริย์เป็นการเลียนแบบฝรั่งในทางที่ผิด และเป็นหน้าที่ของ เสือป่าที่จะต้องแก้ความเข้าใจผิดนี้ ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่ว่า

"...มีบุคคลบางจำพวกซึ่งไม่ใช่มาในพวกท่าน เห็นว่าการพูดอวดดีเป็นการเก๋, จึงนิพนทาพระเจ้าแผ่นดินหรือผู้ปกครอง และเสนาบดีผู้ใหญ่เล่น แท้จริงคนเหล่านี้ไม่ได้นึกไม่ได้ฝันอย่างอื่น, นอกจากจะให้เหมือนฝรั่งเขา จะได้ว่าตัวนั้นชิวิไลซ์มีความคิด แท้จริงนั้นไม่มีอะไร, นอกจากเข้าใจผิดรู้มากยกานาน ฝรั่งที่ดีเขาไม่ตีเตียนพระเจ้าแผ่นดิน...มีแต่ฝรั่งโพร...ท่านทั้งหลายที่ฟังอยู่ที่นี้ ถ้าได้ยินเขาพูดแล้วควรรู้สึกเป็นหน้าที่ของท่านที่จะแก้ความเข้าใจผิดของเขา ถ้าพวกท่านทั้งหลายจะช่วยกันเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ดีกว่าเจ้าพนักงานกองตะเวนหรือฝ่ายปกครองจะออกประกาศลักร้อยฉบับ..."^๒

ในการอธิบายบทบาทของพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้นำในการปกครองนั้นบรรดาผู้บริหารเสือป่า ได้มีส่วนช่วยสร้างภาพของพระมหากษัตริย์ซึ่งเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณด้วย ดังจะเห็นได้จากคำสั่งสอนของนายพลเสือป่าเจ้าพระยายมราช ที่มีต่อเสือป่าคนหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อข้าราชการ ในฐานะที่ทรงปกครองประเทศให้ร่มเย็นเป็นสุข และยังทรงพระราชทานเงินเดือนหรือเบี้ยหวัดบ้านญาติตลอดจน

กจช., ร.๖ รล. ๕/๓ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสตอบเนื่องในงานพระราชพิธีฉัตรมงคลของโรงเรียนมหาดเล็กหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๗.

^๒"พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นักเรียนผู้กำกับลูกเสือ ณ ที่พักคณะเสือป่าพระราชวังดุสิต วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๘, พระบรมราโชวาทเสือป่า, หน้า ๗๘.

ยศถาบรรดาศักดิ์ให้อีกต่อหนึ่งด้วย?

นอกจากการชี้ให้เห็นบทบาทของพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้นำในการปกครองประเทศ ในลักษณะดังกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงขยายบทบาทของ สถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏแก่สายตาของนานาประเทศ เปรียบ ประดุจ "ธงชัยของชาติ"^๒ ทรงชี้ให้เห็นว่าพระราชมารดาของพระมหากษัตริย์ไทยในยุคของ พระองค์มิได้มีเพียงทำความเจริญให้เกิดขึ้นภายในประเทศเท่านั้น หากแต่ยังทรงเป็นผู้นำ เกียรติคุณและศักดิ์ศรีของชาติไทยให้เป็นที่ปรากฏแก่ชาวโลกซึ่งถ้าชาติไทยไม่มีพระมหากษัตริย์ แล้ว ก็คงไม่ได้รับพระเกียรติยศเช่นนี้ ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่ทรงกล่าวว่

"...เมืองเราซึ่งมีพระมหากษัตริย์นั้น ถ้าจะเปลี่ยนเป็นรีพับลิค เล่นจะเป็นอย่างไร? ข้าพเจ้าบอกได้คำเดียวว่า ถ้าเวลานี้ไทยเป็นรีพับลิค พระเจ้าแผ่นดินอังกฤษคงจะไม่ได้ ตั้งให้หัวหน้าของไทยเป็นนายพลเอกอังกฤษเป็นแน่ การที่มีพระเจ้าแผ่นดินมีประโยชน์ ดังนี้สำหรับได้รับเกียรติยศ ซึ่งชาติอื่นเขาจะให้แก่ชาติเรา..."^๓

ฉะนั้น สถาบันพระมหากษัตริย์ในทัศนะของพระองค์ จึงยังคงมีความสำคัญในฐานะที่เป็น "สง่าแห่งแว่นแคว้น"^๔ ทุกคนจึงควรแสดงความจงรักภักดีและรักษาสถาบันนี้ให้คงอยู่สืบไป ซึ่งจะกระทำได้โดยการแสดงความกตัญญูตเวที เชื้อฟุ้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ควรคัดค้าน

^๑ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๖/๖ คำสั่งสอนของนายพลเสื่อป่า เจ้าพระยายมราชที่แสดงแก่ สมาชิกเสื่อป่า ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๔.

^๒ พระบรมราโชวาทพระราชทานแด่นักเรียนผู้กำกับลูกเสือ ณ ที่พักคณะเสื่อป่า พระราชวัง ดุสิต ๒ พฤศจิกายน ๒๔๕๔ จาก พระบรมราโชวาทเสื่อป่า, หน้า ๗๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

^๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "ฉวยอำนาจ", อ้างจาก ธิดา วัฒนกุล "แนวความคิดทางการเมืองในทลละคร...", หน้า ๓๘.

ดิเตียนพระบรมราชาไชยาในการบริหารประเทศใด ๆ ทั้งสิ้น^๑ เพราะผู้ที่อยู่ร่วมชาติเดียวกันย่อมเปรียบเสมือนลงเรือลำเดียวกัน โดยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นนายท้าย ทุกคนต้องช่วยกันพาย โดยอย่าเถียงนายท้าย ผู้ใดไม่ต้องการร่วมมือก็ควรขึ้นจากเรือลงว่ายน้ำไปตามลำพังเถิด อย่ามานั่งอยู่ในเรือไทย เราให้หนักเรือเลย"^๒ ผู้ที่ประพาดิตนชาติความจงรักภักดี ทำลายความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ ทรงถือว่าเป็นผู้ที่เลวทรามอย่างยิ่ง เพราะทรงถือว่า

"...เป็นผู้ทำลายสิ่งสง่าของชาติ และทำลายความสงบและความสุขของประชาชนทุกคน...จึงมีโทษร้ายยิ่งกว่าผู้กระทำผิดอย่างอื่น ๆ เพราะผู้ที่เป็นขบถนับว่าเป็นข้าศึกแห่งชาติของตนเอง เป็นเสนียดแห่งชาติ สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันกำจัดเสีย..."^๓

การปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้แก่เสือป่าเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ กล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ให้เสือป่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีสำนึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับสถาบันทั้งสาม ในขณะเดียวกันก็มีความพร้อมที่จะแสดงออกซึ่งความรักชาติให้เป็นไปตามแนวทางที่ทรงวางไว้ ทั้งยังสามารถใช้องค์กรเสือป่าเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่อุดมการณ์ไปยังประชาชนโดยทั่วไปอีกต่อหนึ่งด้วย ซึ่งจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณากันต่อไป

๓. บทบาทเสือป่าในการแก้ปัญหาชาวจีน

ชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคมไทย และได้ก่อปัญหาให้แก่ประเทศไทยทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะเมื่อ ดร.ซุนยัตเซ็นลงมือทำการปฏิวัติล้มล้างราชวงศ์แมนจู เพื่อเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นสาธารณรัฐ ตั้งแต่วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๗ เป็นต้นมา ในระยะที่เกิดเหตุการณ์ยุ่งยากทางการเมืองในประเทศจีนนี้ นักการเมือง

^๑กรรภิรมย์ สุวรรณานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างชาติไทย", หน้า ๑๐๗.

^๒ชัชวาท (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว), "ความเป็นชาติโดยแท้จริง" ใน ปึกฉกคดี พระราชนิพนธ์..., หน้า ๒๒๘.

^๓ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๕๑ - ๕๒.

จีนได้เรียกร้องขอความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากคนจีนโพ้นทะเล จึงเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนจีนโพ้นทะเล คนจีนในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ทำให้ความรู้สึกชาตินิยมจีนตื่นตัวขึ้นมา ชาวจีนเกิดความรู้สึกผูกพันกับเมืองแม่ และภาคภูมิใจในความยิ่งใหญ่ของประเทศจีนและความเป็นชาวจีนของตนมากกว่าความรู้สึกผูกพันกับประเทศไทย ฉะนั้น เมื่อใดที่รัฐบาลไทยออกกฎข้อบังคับอันจะทำให้ชาวจีนเสียผลประโยชน์ของตน คนพวกนี้ก็จะก่อปฏิกริยาต่าง ๆ ในทางต่อต้านขึ้นมาทันที เช่น การก่อความวุ่นวาย การประท้วงโดยการนัดหยุดงาน การโจมตีรัฐบาลไทยทางหนังสือพิมพ์จีน เป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อดร. ชุนยัค เซินทำการปฏิวัติสำเร็จในวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ชาวจีนในประเทศไทยได้แสดงปฏิกริยาให้เห็นถึงความชื่นชมยินดีในความสำเร็จครั้งนี้ อันมีผลทำให้แนวความคิดประชาธิปไตยแพร่หลายในสังคมไทยยิ่งขึ้น และเกิดปฏิกริยาอย่างชัดเจนจากเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๓๐

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาอันเนื่องมาจากชาวจีนเหล่านี้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไข พระองค์ทรงใช้เสื่อป่าในการแก้ปัญหาชาวจีนใน ๒ ลักษณะ คือ

- ก. โดยการควบคุมและปราบปราม
- ข. โดยการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยม

ก. บทบาทเสื่อป่าในการควบคุมและปราบปรามชาวจีน

การใช้เสื่อป่าเพื่อแก้ปัญหาชาวจีนโดยวิธีการควบคุมและปราบปรามส่วนใหญ่มักจะใช้ในกรณีที่ชาวจีนก่อความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง เพราะเสื่อป่ามีลักษณะเป็นกองกำลังทางด้านทหาร และนับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กรเสื่อป่าขึ้นมานั้นได้มีการกำหนดหน้าที่ของเสื่อป่าที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การรักษาความสงบของบ้านเมือง เมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่จะทำลายความสงบของบ้านเมืองเกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของเสื่อป่าทุกคนที่จะต้องระงับเหตุการณ์นั้นโดยเต็มสติกำลังและความสามารถ^๑ ฉะนั้นเมื่อเกิดปัญหาชาวจีนก่อความวุ่นวายขึ้น จึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของเสื่อป่าที่ต้องเข้าไปจัดการ

^๑มหาวิทยาลัยศิลปากร, "ข้อบังคับว่าด้วยหน้าที่เสื่อป่าช่วยรักษาความเรียบร้อย", เสื่อป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสื่อป่า, หน้า ๓๔ - ๓๕.

๑ เขตที่มีปัญหาชาวจีนก่อความวุ่นวายมากที่สุดได้แก่ มณฑลกุเก๋ต เพราะเป็นเขตที่มีชาวจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อาชีพหลักคือ การทำเหมืองแร่ดีบุก ในช่วงตรุษจีนชาวจีนในเขตนี้มักจะก่อความวุ่นวายอยู่เสมอ ถึงขนาดที่มีการส่ง เรือรบไปคอยระงับเหตุการณ์เสมอทุกปี เมื่อมีการจัดตั้งองค์กรเสือป่าขึ้นได้มีการจัดส่งกองกำลังเสือป่าไปรักษาความสงบเรียบร้อยแทน^๑

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวจีนได้ก่อความวุ่นวายครั้งใหญ่ที่สุดในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ เนื่องจากในขณะนี้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในยุโรป คือ การประกาศสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทำให้ประเทศมหาอำนาจเตรียมตัวในการทำสงครามกัน ผลสะท้อนนี้ได้ส่งผลมายังประเทศไทยด้วย ถึงแม้ว่าในระยะนี้ประเทศไทยจะยังไม่ได้ประกาศสงครามกับฝ่ายใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาสินค้าออกของประเทศ เช่น ข้าวและดีบุกไม่สามารถส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะไม่มีเรือบรรทุกออกไป^๒ เมื่อดีบุกไม่สามารถส่งออกไปขายได้ บรรดาเจ้าของเหมืองแร่จึงเลิกกิจการ กุหลิมมีงานทำถึงหมื่นคนเศษ^๓ ทำให้พวกอั้งยี่ได้ก่อความไม่สงบขึ้น จนรัฐบาลต้องส่งกองทหารไปปราบพร้อมกับทางกระทรวงทหารเรือก็ได้ส่งเรือรบออกไป ๑ ลำ^๔ ทางเสือป่าก็ได้ร่วมในการระงับเหตุครั้งนี้ด้วย^๕

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๐.

^๒ หนังสือพิมพ์กรุงเทพ เติลเมล์ ๔ ส.ค. ๒๔๕๗.

^๓ กจข., ร.๖ น.๒๐/๑ โทรเลขพระยาสุรินทรราชา ข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลกุเก๋ต มีถึงเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ๔ สิงหาคม ๒๔๕๗.

^๔ กจข., ร.๖ น.๒๐/๑ โทรเลขพระยามหาอำมาตย์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีถึงพระยาสุรินทรราชา ๔ สิงหาคม ๒๔๕๗

^๕ มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๒๐๐.

ภายหลังเหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้น ทางกองเสื่อป่าได้เพิ่มบทบาทในการควบคุม และปราบปรามชาวจีนมากยิ่งขึ้น โดยสังเกตได้จากในปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้มีการออกพระราช กำหนดลักษณะปกครองเสื่อป่าขึ้นใหม่ ซึ่งมีการระบุข้อห้ามมิให้เสื่อป่าเข้าร่วมสมาคมอั้งยี่ หรือ ไปนั่งฟังการประชุมอั้งยี่เป็นอันขาด เพราะถือเป็นการละเมิดต่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ของเสื่อป่าด้วย เสื่อป่าคนใดประพฤติฝ่าฝืนข้อบังคับนี้จะต้องออกจากการเป็นสมาชิก^๑ และจาก การศึกษาเสื่อป่าที่ได้รับความดีความชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ปรากฏว่า จะเป็นเรื่องเสื่อป่าช่วยเจ้าหน้าที่จับเงินก่อการกำเริบมากที่สุด ซึ่งมีตั้งแต่คดีวิวาทเล็กน้อยไปถึง การก่อการวุ่นวายของคณะอั้งยี่^๒

นอกจากนั้น ทางฝ่ายรัฐบาลเองก็มีการออกระเบียบในการควบคุมการสอนใน โรงเรียนจีน โดยห้ามมิให้อาจารย์ฝึกหัดนักเรียน อย่างทหาร หรือ เสื่อป่า และลูกเสื่อ เว้นแต่ผู้ว่าราชการเมืองจะอนุญาต ให้เจ้าพนักงานที่มีความรู้ฝึกหัดให้เท่านั้น^๓ การออกระเบียบ นี้ขึ้นมาน่าจะเป็นวิธีการป้องกันอย่างหนึ่งเพื่อมิให้ใช้นักเรียนจีน เป็นเครื่องมือในการก่อความ ไม่สงบ นอกจากนี้ ยังมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่าทางรัฐบาลไทยกลัวว่าบรรดา ชาวจีนที่สนับสนุนพรรคก๊กมินตั๋งของดร.ซุนยัตเซ็น จะใช้โรงเรียนจีนเป็นสถานที่ฝึกหัดบุตรหลานจีน ให้รู้จักการใช้อาวุธ เพื่อจะได้ส่งไปเป็นกำลังในการช่วยเหลือดร.ซุนยัตเซ็นทำการปฏิวัติอีกครั้ง เพราะระยะนี้เป็นระยะที่ดร.ซุนยัตเซ็นต้องการความช่วยเหลือจากชาวจีนโพ้นทะเลทั้งกำลังคน และกำลังเงิน^๔

^๑ "พระราชกำหนดลักษณะการปกครองเสื่อป่า พ.ศ. ๒๔๕๔", ราชกิจจานุเบกษา แผนก กฤษฎีกา เล่ม ๓๒ พ.ศ. ๒๔๕๔, หน้า ๒๑๐.

^๒ กจข., ร.๖ บ.๑๖.๑/๒๐ ประกาศความชอบผู้ที่ประพฤติถูกต้องตามข้อบังคับ และวินัยของคณะเสื่อป่า ๘ สิงหาคม ๒๔๕๗ - ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๐.

^๓ กจข., ร.๖ ต.๒๔/๖ จดหมายของพระยาสุรินทรราชา สมุหเทศาภิบาล มณฑลภูเก็ต ถึงพระยาสุรพลพิพิธ ผู้ว่าราชการเมืองภูเก็ต ที่ ๑๐๖/๑๔๖๐ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๔๕๔.

^๔ พวงร้อย กล่อมเอียง, "พระบรมราโชบายเกี่ยวกับปัญหาชาวจีน...", หน้า ๒๐๔.

ทางฝ่ายกองเสือป่าก็จะสังเกตได้ว่า มีชาวจีนเข้าเป็นสมาชิกในจำนวนน้อยมาก เช่น ในกรมเสือป่าหลวงรักษาดินแดนกรุงเทพฯ กองร้อยที่ ๕, ๖ และ ๗ มีสมาชิกเป็นชาวจีน ๔ คน จากจำนวนสมาชิก ๔๗ คน และในกองร้อยที่ ๘ มีชาวจีน ๒ คน จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด ๗๓ คน เป็นต้น^๑ เหตุผลที่ชาวจีนเข้าเป็นสมาชิกเสือป่าในจำนวนน้อยมากเช่นนี้ เนื่องจากมีการกำหนดคุณสมบัติของเสือป่าว่าต้องเป็นคนชาติไทย^๒ เท่ากับเป็นการห้ามคนจีนเข้าเป็นเสือป่าทางอ้อม ซึ่งน่าจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับการห้ามฝึกหัดแบบทหาร เสือป่า และลูกเสือในโรงเรียนจีนด้วยเช่นกัน

ข. บทบาทเสือป่าในการเผยแพร่ความรู้สิทธิชาตินิยมเพื่อแก้ปัญหชาวจีน

การใช้เสือป่าเพื่อเผยแพร่ความรู้สิทธิชาตินิยมนั้น ทรงเริ่มจากการปลุกสำนึกแห่งความเป็นไทยขึ้น เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ ทรงถือว่าคนที่เกิดมาในชาติไทย ล้วนเป็นคนไทยเหมือนกันทั้งสิ้น^๓ ฉะนั้น

"ในหมู่คนไทยด้วยกันไม่ควรจะแบ่งกัน ผู้นั้นเป็นพวกเขา ผู้นี้เป็นพวกเรา ขึ้นชื่อว่าเป็นคนไทยก็ควรจะนับว่าเป็นพวกเราด้วยกันทั้งนั้น หากจะเป็นพวกเขาก็แต่คนต่างชาติต่างภาษาเท่านั้น"^๔

^๑ กจช., ร.๖ บ.๑๖.๒/๒๙ บรรจุ จำหน่าย ปลาย่ายประเภทเสือป่าประจำกรมกอง ทั้งประจำการและกองหนุน ๘ กุมภาพันธ์ - ๑๙ กันยายน ๒๔๕๙.

^๒ คำว่าคนชาติไทยนั้น หมายถึงผู้ที่เกิดมาเป็นไทยแท้ ๆ ไปจนถึงผู้ที่เป็นเชื้อสายชาวต่างประเทศแต่มาเกิดในประเทศไทย และผู้ที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยแล้วตามพระราชบัญญัติแปลงชาติ จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร, เสือป่าในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุฏเฐเกล้าเจ้าอยู่หัวและประมวลเรื่องเกี่ยวกับเสือป่า, หน้า ๗๑.

^๓ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, "พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่สมาชิกเสือป่าที่สโมสรกองเสนารักษาดินแดนกรุงเทพฯ พระราชอุทยานสราญรมย์", ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๗ จาก พระบรมราโชวาทเสือป่า, หน้า ๒๑ - ๒๓.

^๔ ปลุกใจเสือป่า, หน้า ๒๕.

พระบรมราชาชาตินี้ถึงแม้จะมีได้กล่าวถึงชาวจีนโดยตรง แต่คำว่า "พวกเขา" ในที่นี้ส่วนหนึ่งน่าจะหมายถึงชาวจีนซึ่งไม่มีสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งคนพวกนี้ทรงพระราชดำริว่า ไม่สามารถผสมกลมกลืนกับชาวไทยได้^๑

ส่วนคนไทยนั้นเมื่อมีสำนึกในความเป็นไทยแล้ว ก็จะต้องมีความรักและหวงแหน ชาติไทย ซึ่งจะแสดงออกได้โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และองค์ พระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งจะเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อ เพื่อต่อสู้ศัตรูทั้งภายในและภายนอกที่จะเป็น อันตรายต่อสถาบันทั้งสาม และจะต้องมีความสามัคคีกันภายในชาติ เห็นแก่ประโยชน์ของชาติ มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติด้วย

การใช้สื่อป่าในการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่า ไม่มีการ กล่าวถึงชาวจีนโดยตรง แต่จะเป็นการปลุกความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยเป็นสำคัญ เนื่องจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่าปัญหาชาวจีนที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ปัญหา ใหญ่สืบเนื่องมาจากคนพวกนี้มีความรู้สึกชาตินิยมจีนที่รุนแรง มีความภาคภูมิใจในความเป็นจีนและ รักชาติจีนมากกว่าที่จะรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งแห่งชาติไทย ด้วยเหตุนี้จึงทรงใช้วิธีการเผยแพร่ ความรู้สึกชาตินิยมไทยเพื่อต่อต้านชาตินิยมจีน ประกอบกับการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมโดยผ่าน ทางสื่อป่านั้น ทรงกระทำในฐานะองค์พระมหากษัตริย์โดยตรง จึงไม่ทรงแสดงความรู้สึกของ พระองค์โดยการกระทำหรือการแสดงออกที่รุนแรงอย่างชัดเจน เพราะจะเป็นการทำให้เกิด ความแตกแยกระหว่างชาวไทยกับชาวจีนมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่ความสั่นคลอนความมั่นคงของ สถาบันกษัตริย์และความเป็นชาติไทยตามมา

กล่าวโดยสรุปว่า บทบาททางการเมืองของสื่อป่าที่แสดงออกมาใน ๓ ลักษณะ ดังกล่าวนี้ จะมีลักษณะเด่นออกมาในด้านใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วง เป็นสำคัญ

^๑ พวงร้อย กล่อมเอียง, "พระบรมราชาไชบายเกี่ยวกับปัญหาชาวจีน...", หน้า ๔๗.